

ПРИЧОРНОМОРСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІКИ ТА ІННОВАЦІЙ

ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Науковий журнал

Випуск 92

Том 1

Видавничий дім
«Гельветика»
2026

Головний редактор:

Терешкінас Артурас – доктор соціальних наук, професор, професор кафедри соціології Університету імені Вітовта Великого (Каунас, Литовська Республіка)

Члени редакційної колегії:

Байша Кіра Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Херсонського національного технічного університету

Благуна Наталія Михайлівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Боровик Людмила Андріївна – кандидат педагогічних наук, доцент, член-кореспондент Міжнародної кадрової академії, доцент кафедри теорії і методики журналістської творчості Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука

Бочелюк Віталій Йосипович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри Запорізького національного технічного університету

Галацін Катерина Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови технічного спрямування № 2 Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Козяр Микола Миколайович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теоретичної механіки, інженерної графіки та машинознавства Національного університету водного господарства та природокористування

Кочарян Артур Борисович – кандидат педагогічних наук, доцент, радник Міністра освіти і науки України

Кузьменко Ольга Степанівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізико-математичних дисциплін Льотної академії Національного авіаційного університету, старший науковий співробітник Національного центру «Мала академія наук України»

Невмержицька Олена Василівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Пагута Мирослав Вікторович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної та професійної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Пермінова Владислава Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування Чернігівського національного технологічного університету

Пушкарьова Тамара Олексіївна – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України

Шапошникова Ірина Василівна – доктор соціологічних наук, професор, декан соціально-психологічного факультету Херсонського державного університету

Шкабаріна Маргарита Андріївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти, Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука

Алісаускіене Мілда – доктор соціальних наук, професор, завідувач кафедри соціології Університету імені Вітовта Великого (Каунас, Литовська Республіка)

Гражієне Віталія – доктор педагогічних наук, завідувач відділу якості освіти Вільнюської академії мистецтв (Вільнюс, Литовська Республіка)

Конрад Яновський – PhD, ректор Економіко-гуманітарного університету у Варшаві (Варшава, Республіка Польща)

Електронна сторінка видання – www.innovpedagogy.od.ua

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Причорноморського науково-дослідного інституту
економіки та інновацій (протокол № 2 від 23.02.2026 року)

**Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б»)
у галузі педагогічних наук (А1 – Освітні науки, А2 – Дошкільна освіта,
А3 – Початкова освіта, А4 – Середня освіта (за предметними спеціальностями),
А5 – Професійна освіта (за спеціалізаціями), А6 – Спеціальна освіта (за спеціалізаціями))
відповідно до Наказу МОН України від 14.05.2020 № 627 (додаток 2)**

**Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International
(Республіка Польща)**

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа: Рішення Національної ради України
з питань телебачення і радіомовлення № 1552 від 09.05.2024 року
(Ідентифікатор медіа R30-04409)

Суб'єкт у сфері друкованих медіа: Приватна установа «Причорноморський науково-дослідний інститут
економіки та інновацій» (вул. Інглезі, буд. 6/1, оф. 135, м. Одеса, 65101, info@iei.od.ua,
тел. +38 (093) 120-27-72)

Мови видання: українська, англійська, польська, німецька, французька.

Міжнародний цифровий ідентифікатор журналу: <https://doi.org/10.32782/2663-6085>

ISSN 2663-6085

© ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій», 2026

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Василенко О.М., Гуменюк О.О.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ СОЦІОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В МАЙБУТНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ..... 11

Kalahurka K.I., Myshchychshyn I.Y., Kryva M.W.

THE IDEA OF FORMING PEDAGOGICAL PROFICIENCY IN SCIENTIFIC RESEARCH OF SCHOLARS OF THE DEPARTMENT OF PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY OF LVIV UNIVERSITY IN THE SECOND HALF OF THE 20TH CENTURY.....15

Князян М.О., Лимаренко О.А.

ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІМ ФАХІВЦЯМ ПРОФЕСІЙНО-СПРЯМОВАНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....18

Фучила О.М.

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ МЕТОДІВ ТА КРИТЕРІЇВ НАВЧАННЯ ВІЗУАЛЬНОЇ ГРАМОТНОСТІ В УНІВЕРСИТЕТАХ: СВІТОВИЙ ДОСВІД.....22

Шапран О.І., Шапран О.Ю.

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГНОСТИЧНИХ МЕТОДІВ У ФОРМУВАННІ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ..... 26

РОЗДІЛ 2. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ (З ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ)

Батечко Д.П., Пісарькова О.Р.

ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ВІДНОВЛЕННЯ В ТРЕНУВАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ СТУДЕНТІВ-ФУТЗАЛІСТІВ: УЗАГАЛЬНЕННЯ ДОСВІДУ.....32

Возна З.О.

ПРОЄКТНІ УРОКИ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ: З ДОСВІДУ ДІЯЛЬНОСТІ..... 36

Volkova S.G., Maiier N.V.

MODERN TECHNOLOGIES IN DEVELOPING ENGLISH WRITING COMMUNICATION OF FUTURE MANAGERS IN FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY..... 41

Говоруха Н.В., Корінь С.М.

ПОЛІТКОРЕКТНІСТЬ ЯК СКЛАДНИК МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО УСНОГО ПЕРЕКЛАДАЧА: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ.....45

Горват М.В., Фенчак Л.М., Кузьма-Качур М.І.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАЦІЇ ЕТНОПЕДАГОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В КРАЄЗНАВЧУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ..... 51

Задорожна Т.П.

ЛЕКСИЧНА МІКРОСИСТЕМА СУЧАСНИХ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНИХ СИСТЕМ: СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ.....56

Заїка О.В.

ВИКОРИСТАННЯ ІСТОРИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ ТА ІНФОРМАТИКИ.....60

Іванова В.В.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: КОНЦЕПЦІЯ НУШ.....65

Ігнатенко В.О.

ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ.....70

Калашник Н.Я., Щіпець С.Д., Позднякова М.М.

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ: НОРМАТИВНІ ВИМОГИ, СУЧАСНИЙ СТАН І НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ.....74

Kyrsta N.R., Chervinska I.B., Verbeschuk S.V.

FEATURES OF FORMATION OF LANGUAGE-COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS OF ECONOMIC SPECIALTIES.....79

Коваленко О.М., Ємець А.А.

НАВЧАННЯ ПЕРЕКАЗУ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ.....83

Костюк М.М., Чугай А.О.

ФРАНКОФОННІ АСПЕКТИ У ВИКЛАДАННІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ.....88

Krekoten O.V., Shcherbyna Yu.M.

A THEORITICAL AND PRACTICAL REVIEW OF AI-ADAPTIVE LEARNING TECHNOLOGIES AND INTERACTIVE PLATFORMS IN TEACHING ENGLISH.....92

Куниця Г.В., Кирилюк Д.М.

ПРОЄКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МЕЖАХ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ «МИСТЕЦЬКА».....96

Лагоржевський І.А.

РЕАЛІЗАЦІЯ ДИДАКТИЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....103

РОЗДІЛ 3. КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Іжко О.О.

РОЛЬ ІГРОВОГО МЕТОДУ В АДАПТАЦІЇ УЧНІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ.....107

Іншакова І.Є., Іншаков А.Є.

СУЧАСНІ ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У АДАПТИВНОМУ ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ.....112

Скрипник Т.В., Ганевіч Софі Марі, Куценко Т.О.

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ДЛЯ УЧНІВ З АУТИЗМОМ З ОПОРОЮ НА ІДЕЇ ПРОГРАМИ TEACCH.....116

Соколова Г.Б., Галущенко В.І.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОДОЛАННІ МОВЛЕННЕВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ.....122

Стельмах Н.В., Середа І. В.

БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ФАКТОР ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЗМІЦНЕННЯ ПСИХОФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ.....126

Тендітна Н.М., Кузнецова Т.Г.

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ УЯВИ УЧНІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКИХ ЗАГАДОК.....130

Тимченко А.Л.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ СПЕЦІАЛЬНИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ ТА СІМ'ЯМИ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ.....136

Чалий О.М.

ХАРАКТЕРИСТИКА ФОРМ І МЕТОДІВ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА.....142

Чемоніна Л.В.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ІЗ ЗАІКАННЯМ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....146

Шостак О.О.

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РАС ЗАСОБАМИ ТЕРАПЕВТИЧНИХ МЕТОДИК.....151

РОЗДІЛ 4. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Авраменко Є.В.

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ АГРОІНЖЕНЕРІВ
В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА.....155

Базова В.І.

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ.....160

Бакуменко Р.О.

СКЛАДНИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРІВ-ОРГАНІЗАТОРІВ ЗВ'ЯЗКІВ
З ГРОМАДСЬКІСТЮ ЯК СУБ'ЄКТІВ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ ОПЕРАТИВНОГО РІВНЯ.....164

Береза Р.П., Герус О.П., Годованський О.О.

АСПІРАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА МОТИВАЦІЙНО-ЦІННІСНОГО РОЗВИТКУ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ: ПЕДАГОГІЧНИЙ ВИМІР.....169

Білик В.М., Ялліна В.Л.

ПРОФЕСІЙНА ГНУЧКІСТЬ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....174

Борець О.Г., Ладогубець Н.В.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ОСВІТНЬО-ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....179

Борисенко Н.О.

ІНДИВІДУАЛЬНА ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ ЗДОБУВАЧА
У СТРАТЕГІЯХ ВИХОВНОЇ РОБОТИ УНІВЕРСИТЕТУ.....185

Булатов В.А.

ІННОВАЦІЙНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
ДО ПРОЄКТУВАННЯ НА ЗАСАДАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ДИЗАЙНУ.....190

Булгак М.В.

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНОЇ СФЕРИ ДО КОНСУЛЬТАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....196

Гавришків О.Б., Рубцов І.Ю., Яремчук А.М.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ІНТЕНСИФІКАЦІЇ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ОФІЦЕРІВ У КОНТЕКСТІ ВЗАЄМОСУМІСНОСТІ З НАТО.....200

Гайда І.Б.

ЯКІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ
З МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В УКРАЇНСЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ.....205

Нпатык К.В., Fodor K.Y., Molnar E.R.

SELF-REGULATED LEARNING IN LANGUAGE PEDAGOGY.....212

Голишев О.О.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ СТУПЕНЕВОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ
БУДІВЕЛЬНИКІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....216

Горбатюк І.А.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ІНЖЕНЕРІЇ ПРОГРАМНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДО ПРОЄКТНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ....220

Grynyuk S.P., Zasluzhena A.A.

THE IMPACT OF SOCIETAL DESTABILIZATION ON AFFECTIVE FILTERING
AND EXECUTIVE FUNCTIONS IN UKRAINIAN EFL STUDENTS.....226

Данильченко О.А., Мяло В.М., Василенко Л.А.

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ
КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....232

Демянчук М.Р., Довгалець О.М., Артеменко Л.В., Переходько Н.М. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДІВ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ.....	236
Дніпровська Т.В., Кондрашова О.В. ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ДИСЦИПЛІНИ «АНГЛІЙСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)».....	242
Жирова Т.О. ТРАНСФОРМАЦІЯ ОЦІНЮВАННЯ В ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ІТ-СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ЗАСАДАХ AGILE-МЕТОДОЛОГІЇ.....	246
Задорожна О.І. ГУМАНІСТИЧНА ПАРАДИГМА ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЛІКАРЯ.....	250
Зусько Б.В., Белошенко Ю.К., Єрема Д.В., Кметюк Д.І. АНАЛІЗ ДИНАМІКИ СИЛОВИХ ЯКОСТЕЙ ТА ПОКАЗНИКІВ ШВИДКІСНО-СИЛОВОЇ ВИТРИВАЛОСТІ КУРСАНТІВ ВВНЗ ПІД ВПЛИВОМ СТАТОДИНАМІЧНОГО ТА ІНТЕРВАЛЬНО-КОЛОВОГО МЕТОДІВ ТРЕНУВАННЯ.....	254
Іванісов Д.І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ КОМП'ЮТЕРНИХ ДИСЦИПЛІН У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	259
Іщенко Т.М., Кузьменко Д.В. МЕТАКОГНІЦІЯ В УМОВАХ СТРЕСУ: ДОСВІД ОПТИМІЗАЦІЇ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	265
Капустіна О.І. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАГІСТРІВ-ОЛІГОФРЕНОПЕДАГОГІВ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	269
Клепацький С.В. МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ КІНОЛОГІЧНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ.....	274
Ковальська В.С. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН І НЕВИЗНАЧЕНОСТІ.....	280
Kornytska Yu.A. USING CHATGPT AS AN AUXILIARY TOOL IN BUSINESS CORRESPONDENCE: EXPERIENCE AND REFLECTIONS.....	286
РОЗДІЛ 5. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ	
Seminikhyna N.M., Lutsenko O.V., Svyrydiuk T.V., Ruban L.M. CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY AS A STRATEGIC PARTNERSHIP MODEL FOR STRENGTHENING SCHOOL RESILIENCY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN UKRAINE....	290
РОЗДІЛ 6. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ	
Морін О.Л. АСПЕКТИ ПРОЄКТУВАННЯ ПРОЦЕСУ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ.....	297
РОЗДІЛ 7. ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ	
Смирнова І.М., Виговська С.В., Апшай М.М., ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ЗВО.....	304

CONTENTS

SECTION 1. GENERAL PEDAGOGY AND HISTORY OF PEDAGOGY

Vasylenko O.M., Humeniuk O.O.

FEATURES OF PREPARING STUDENTS OF SOCIONOMIC PROFILE FOR THE USE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN THEIR FUTURE PROFESSIONAL ACTIVITIES IN THE CONTEXT OF THE FORMATION OF THEIR PROFESSIONAL ORIENTATION..... 11

Kalahurka K.I., Myshchyshyn I.Y., Kryva M.W.

THE IDEA OF FORMING PEDAGOGICAL PROFICIENCY IN SCIENTIFIC RESEARCH OF SCHOLARS OF THE DEPARTMENT OF PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY OF LVIV UNIVERSITY IN THE SECOND HALF OF THE 20TH CENTURY..... 15

Kniazian M.O., Lymarenko O.A.

INTEGRATED TEACHING OF A PROFESSIONALLY ORIENTED FOREIGN LANGUAGE TO FUTURE PROFESSIONALS..... 18

Fuchyla O.M.

FEATURES OF CREATING METHODS AND CRITERIA FOR VISUAL LITERACY TRAINING AT UNIVERSITIES: WORLD EXPERIENCE..... 22

Shapran O.I., Shapran O.Yu.

APPLICATION OF PROGNOTIC METHODS IN FORMING SELF-EDUCATIONAL COMPETENCE OF STUDENTS..... 26

SECTION 2. THEORY AND METHODOLOGY OF TEACHING (IN THE FIELDS OF KNOWLEDGE)

Batechko D.P., Pisarkova O.R.

PRACTICE OF APPLYING RECOVERY MEANS IN THE TRAINING PROCESS OF STUDENT FUTSAL PLAYERS: GENERALIZATION OF EXPERIENCE..... 32

Vozna Z.O.

PROJECT LESSONS IN THE SYSTEM OF PROFESSIONAL TRAINING FOR HISTORY TEACHERS: FROM THE EXPERIENCE OF ACTIVITIE..... 36

Volkova S.G., Maiier N.V.

MODERN TECHNOLOGIES IN DEVELOPING ENGLISH WRITING COMMUNICATION OF FUTURE MANAGERS IN FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY..... 41

Hovorukha N.V., Korin S.M.

POLITICAL CORRECTNESS AS A COMPONENT OF INTERCULTURAL COMPETENCE OF A FUTURE INTERPRETER: METHODOLOGICAL ASPECT..... 45

Horvat M.V., Fenchak L.M., Kuzma-Kachur M.I.

METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF INTEGRATING ETHNOPEDAGOGICAL POTENTIAL INTO LOCAL HISTORY EDUCATION OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS..... 51

Zadorozhna T.P.

LEXICAL MICROSYSTEM OF MODERN ELECTRICAL ENGINEERING SYSTEMS: A STRUCTURAL-SEMANTIC ANALYSIS..... 56

Zaika O.V.

USE OF HISTORICAL MATERIALS IN THE TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF MATHEMATICS AND COMPUTER SCIENCE..... 60

Ivanova V.V.

INNOVATIVE DEVELOPMENT OF SECONDARY EDUCATION: THE NUSH CONCEPT..... 65

Ihnatenko V.O.

PEDAGOGICAL APPROACHES TO TEACHING INFORMATION SECURITY TO FUTURE COMPUTER SCIENCE TEACHERS..... 70

Kalashnyk N.Ya., Shchipets S.D., Pozdniakova M.M. PHYSICAL TRAINING OF FUTURE CIVIL PROTECTION SPECIALISTS: REGULATORY REQUIREMENTS, CURRENT STATUS, AND AREAS FOR IMPROVEMENT.....	74
Kyrsta N.R., Chervinska I.B., Verbeschuk S.V. FEATURES OF FORMATION OF LANGUAGE-COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS OF ECONOMIC SPECIALTIES.....	79
Kovalenko O.M., Yemets A.A. TEACHING RETELLING AS A MEANS OF FORMING SPEECH COMPETENCE IN PRESCHOOL STUDENTS.....	83
Kostiuk M.M., Chuhai A.O. FRANCOPHONE ASPECTS IN TEACHING FRENCH.....	88
Krekoten O.V., Shcherbyna Yu.M. A THEORITICAL AND PRACTICAL REVIEW OF AI-ADAPTIVE LEARNING TECHNOLOGIES AND INTERACTIVE PLATFORMS IN TEACHING ENGLISH.....	92
Kunytsia H.V., Kyrlyuk D.M. PROJECT-BASED TECHNOLOGIES WITHIN THE «ARTISTIC» EDUCATIONAL PRACTICE.....	96
Lahorzhevskiy I.A. IMPLEMENTATION OF DIDACTIC CONDITIONS FOR THE FORMATION OF HEALTH CULTURE OF SECONDARY SCHOOL PUPILS IN THE PROCESS OF PHYSICAL EDUCATION.....	103
SECTION 3. CORRECTIONAL PEDAGOGY	
Izhko O.O. THE ROLE OF THE GAME METHOD IN THE ADAPTATION OF STUDENTS WITH INTELLECTUAL DISABILITIES TO THE EDUCATIONAL INSTITUTION.....	107
Inshakova I.Ye., Inshakov A.Ye. MODERN DIGITAL TECHNOLOGIES IN ADAPTIVE PHYSICAL EDUCATION OF CHILDREN.....	112
Skrypnyk T.V., Hanevich Sofi Mari, Kutsenko T.O. IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION FOR STUDENTS WITH AUTISM BASED ON THE IDEAS OF THE TEACCH PROGRAM.....	116
Sokolova H.B., Halushchenko V.I. PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL POTENTIAL OF GAME TECHNOLOGIES IN OVERCOMING SPEECH DISORDERS IN CHILDREN WITH SEVERE SPEECH DISORDERS.....	122
Stelmakh N.V., Sereda I.V. A SAFE EDUCATIONAL ENVIRONMENT AS A FACTOR IN PRESERVING AND STRENGTHENING THE PSYCHOPHYSICAL HEALTH OF CHILDREN.....	126
Tenditna N.M., Kuznetsova T.H. DEVELOPMENT OF CREATIVE IMAGINATION OF PUPILS WITH INTELLECTUAL DISORDERS USING UKRAINIAN RIDDLES.....	130
Tymchenko A.L. ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR EFFECTIVE INTERACTION BETWEEN SPECIAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS AND FAMILIES OF CHILDREN WITH VISUAL IMPAIRMENTS: THEORETICAL ANALYSIS.....	136
Chalyi O.M. CHARACTERISTICS OF THE FORMS AND METHODS OF FORMING THE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF THE FUTURE SPEECH THERAPIST TEACHER.....	142
Chemonina L.V. PECULIARITIES OF THE FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS WITH STUTTERING IN UKRAINIAN LANGUAGE LESSONS.....	146

Shostak O.O. FORMATION OF COMMUNICATION SKILLS FOR PRESCHOOL CHILDREN WITH ASD USING THERAPEUTIC TECHNIQUES.....	151
SECTION 4. THEORY AND METHODOLOGY OF VOCATIONAL EDUCATION	
Avramenko Ye.V. CURRENT CHALLENGES IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF AGRICULTURAL ENGINEERS IN THE CONTEXT OF DIGITALISATION AND THE TRANSFORMATION OF AGRICULTURAL PRODUCTION.....	155
Bazova V.I. INTEGRATIVE APPROACH TO FOREIGN LANGUAGE TEACHING FOR STUDENTS OF NON-LINGUISTIC SPECIALTIES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE.....	160
Bakumenko R.O. COMPONENTS OF PUBLIC AFFAIRS OFFICERS PROFESSIONAL COMPETENCE AS SUBJECTS OF OPERATIONAL-LEVEL STRATEGIC COMMUNICATIONS.....	164
Bereza R.P., Herus O.P., Hodovanskyi O.O. ASPIRATION AS A COMPONENT OF SERVICEMEMBERS' MOTIVATIONAL AND VALUE DEVELOPMENT: A PEDAGOGICAL PERSPECTIVE.....	169
Bilyk V.M., Yallina V.L. PROFESSIONAL FLEXIBILITY AS A CONDITION FOR EFFECTIVE PEDAGOGICAL ACTIVITY OF FUTURE TEACHERS.....	174
Borets O.H., Ladohubets N.V. ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR FORMING PROFESSIONAL READINESS OF FUTURE SPECIALISTS IN TRANSPORT AND LOGISTICS ACTIVITIES WITHIN THE EDUCATIONAL AND INFORMATION ENVIRONMENT.....	179
Borysenko N.O. INDIVIDUAL EDUCATIONAL TRAJECTORY OF A STUDENT IN STRATEGIES OF EDUCATIONAL WORK OF THE UNIVERSITY.....	185
Bulatov V.A. INNOVATIVE TRAINING OF PRIMARY TEACHERS IN DESIGNING ON THE BASIS OF INCLUSIVE DESIGN.....	190
Bulhak M.V. INTERDISCIPLINARY INTEGRATION AS A METHODOLOGICAL BASIS FOR TRAINING FUTURE SPECIALISTS IN THE SOCIONOMIC SPHERE FOR COUNSELING ACTIVITIES.....	196
Havryshkiv O.B., Rubtsov I.Yu., Yaremchuk A.M. FEATURES OF ORGANIZING AND INTENSIFYING LANGUAGE TRAINING FOR FUTURE OFFICERS IN THE CONTEXT OF INTEROPERABILITY WITH NATO.....	200
Haida I.B. QUALITY OF THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE MASTERS OF MUSICAL ART IN THE UKRAINIAN EDUCATIONAL SPACE.....	205
Hnatyk K.B., Fodor K.Y., Molnar E.R. SELF-REGULATED LEARNING IN LANGUAGE PEDAGOGY.....	212
Holyshev O.O. ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL FOUNDATIONS OF DEGREE-BASED EDUCATION FOR FUTURE CONSTRUCTION SPECIALISTS IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM.....	216
Horbatiuk I.A. ORGANIZING PROJECT MANAGEMENT TRAINING FOR FUTURE SOFTWARE ENGINEERING BACHELORS DURING A PEDAGOGICAL EXPERIMENT.....	220
Grynyuk S.P., Zasluzhena A.A. THE IMPACT OF SOCIETAL DESTABILIZATION ON AFFECTIVE FILTERING AND EXECUTIVE FUNCTIONS IN UKRAINIAN EFL STUDENTS.....	226

Danylchenko O.A., Mialo V.M., Vasylenko L.A. THEORETICAL SUBSTANTIATION OF THE PEDAGOGICAL TECHNOLOGY OF FORMATION OF CULTURAL COMPETENCE OF FUTURE OFFICERS OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE....	232
Demianchuk M.R., Dovhalets O.M., Artemenko L.V., Perekhodko N.M. ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL PRINCIPLES FOR PREPARING LEARNERS WITH DISABILITIES FOR PROFESSIONAL ACTIVITY IN THE CONTEXT OF MEDICAL EDUCATION...	236
Dniprovska T.V., Kondrashova O.V. PEDAGOGICAL FEATURES OF THE APPLICATION OF ACTIVE METHODS OF TEACHING STUDENTS IN THE DISCIPLINE «ENGLISH LANGUAGE (PROFESSIONALLY ORIENTED)».....	242
Zhyrova T.O. TRANSFORMING ASSESSMENT IN TRAINING IT STUDENTS THROUGH AGILE.....	246
Zadorozhna O.I. THE HUMANISTIC PARADIGM AS THE FOUNDATION OF PHYSICIAN'S PROFESSIONAL IDENTITY.....	250
Zusko B.V., Beloshenko Yu.K., Yerema D.V., Kmetiuk D.I. ANALYSIS OF THE DYNAMICS OF STRENGTH QUALITIES AND INDICATORS OF SPEED AND STRENGTH ENDURANCE OF VVNZ CADETS UNDER THE INFLUENCE OF STATODYNAMIC AND INTERVAL-CIRCULAR TRAINING METHODS.....	254
Ivanisov D.I. THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF MEDIA LITERACY FORMATION OF FUTURE COMPUTER DISCIPLINES TEACHERS IN THE SYSTEM OF PROFESSIONAL EDUCATION.....	259
Ishchenko T.M., Kuzmenko D.V. METACOGNITION UNDER STRESS: EXPERIENCE OF OPTIMISING ENGLISH LANGUAGE LEARNING BY NON-LANGUAGE STUDENTS.....	265
Kapustina O.I. REGULATORY AND LEGAL ASPECTS OF ENSURING THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCES OF MASTERS-OLIGOPHRENOPEDEAGOGISTS IN THE VOCATIONAL TRAINING SYSTEM.....	269
Klepatskyi S.V. MODERNIZATION OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE OFFICERS OF CANINE UNITS OF THE STATE BORDER SERVICE OF UKRAINE: COMPARATIVE ANALYSIS OF DOMESTIC AND EUROPEAN EXPERIENCE.....	274
Kovalska V.S. PREPARATION OF FUTURE TEACHERS FOR PROJECT ACTIVITY IN THE CONDITIONS OF INNOVATIVE CHANGES AND UNCERTAINTY.....	280
Kornytska Yu.A. USING CHATGPT AS AN AUXILIARY TOOL IN BUSINESS CORRESPONDENCE: EXPERIENCE AND REFLECTIONS.....	286
SECTION 5. THEORY AND METHODOLOGY OF EDUCATIONAL MANAGEMENT	
Seminikhyna N.M., Lutsenko O.V., Svyrydiuk T.V., Ruban L.M. CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY AS A STRATEGIC PARTNERSHIP MODEL FOR STRENGTHENING SCHOOL RESILIENCY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN UKRAINE....	290
SECTION 6. THEORY AND METHODOLOGY OF EDUCATION	
Morin O.L. ASPECTS OF DESIGNING THE EDUCATIONAL PROCESS FOR LOWER SECONDARY EDUCATION STUDENTS IN CRISIS SITUATIONS.....	297
SECTION 7. LEARNING THEORY	
Smyrnova I.M., Vyhovska S.V., Apshai M.M. PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF PATRIOTIC COMPETENCE IN HIGHER EDUCATION INSTITUTION STUDENTS.....	304

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РАС ЗАСОБАМИ ТЕРАПЕВТИЧНИХ МЕТОДИК

FORMATION OF COMMUNICATION SKILLS FOR PRESCHOOL CHILDREN WITH ASD USING THERAPEUTIC TECHNIQUES

Стаття присвячена аналізу проблеми формування комунікативних навичок у дошкільників із використанням терапевтичних методик. Розлади аутистичного спектра (РАС) репрезентують порушення нейророзвитку, що характеризуються якісними відхиленнями в соціальній взаємодії, спілкуванні та поведінці. Ці особливості зазвичай виявляються в ранньому дитинстві, але не завжди стають очевидними до ситуацій, коли потрібні більш складні форми соціальної поведінки, наприклад, у дитячому садку чи в школі. З віком аутистичні ознаки можуть зазнавати певних змін, що виявляються в періоди повноліття чи старіння. Комунікативні проблеми при РАС є складнішими порівняно з такими при мовленнєвих розладах. Порушення експресивного мовлення охоплює мутизм і відносно лексично багате мовлення з численними семантичними й вербальними прагматичними помилками. Порушення саме прагматичної сторони мовлення – це характерна риса особи з аутизмом. Це обґрунтувало необхідність фокусування корекції не на формі мовлення, а на його функціональному призначенні. У процесі розвитку комунікативних навичок у дітей із РАС використовують такі методики, як Applied Behavior Analysis (ABA), програма TEACCH, холдинг-терапія, методика «Son-Rise», Relationship Development Intervention, підхід Floortime, арттерапія та інші альтернативні методи. При цьому традиційна логопедична робота вважається неефективною, позаяк більшість дітей із РАС можуть продукувати мовлення, але не розуміють його функціонального призначення. Комплексний підхід, що поєднує формування мовленнєвих навичок із соціально-емоційним навчанням, забезпечує найбільш стійкі й функціонально значущі результати корекційної роботи. Реалізацію даного підходу й підвищення ефективності логопедичної роботи й забезпечують терапевтичні методики, зокрема АВА-терапія.

Ключові слова: діти дошкільного віку, розлад аутистичного спектра (РАС), комуніка-

тивні навички, корекційна робота, терапевтичні методи.

The study deals with the problem analysis of communicative skills forming for preschoolers using therapeutic methods. Autism spectrum disorders (ASD) represent neural developmental disorders characterized by qualitative deviations in social interaction, communication and behavior. These features are usually manifested in early childhood, but do not always become apparent until situations where more complex forms of social behavior are required, for example, in kindergarten or school. With age, autistic traits may undergo certain changes that manifest themselves in the periods of adulthood or aging. Under the ASD conditions communication problems are more difficult than those with speech disorders. Expressive speech disorders include mutism and more or less lexically rich speech with numerous semantic and verbal pragmatic errors. The author states that violation of the pragmatic side of speech is a characteristic feature of a person with autism. This justified the need to focus correction not on the form of speech, but on its functional purpose. In the process of developing communication skills for children with ASD, such methods as Applied Behavior Analysis (ABA), the TEACSSN program, holding therapy, the Son-Rise technique, Relationship Development Intervention, the Floortime approach, art therapy and other alternative methods have been used. At the same time, traditional speech therapy work is considered ineffective, since most children with ASD can produce speech, but do not comprehend its functional purpose. A comprehensive approach that combines the formation of speech skills with social and emotional learning provides the most stable and functionally significant results of correctional work. The implementation of this approach and the increase in the effectiveness of speech therapy work are provided by therapeutic methods, in particular ABA therapy.

Key words: preschool children, autism spectrum disorder (ASD), communication skills, correctional and speech therapy, therapeutic methods.

УДК [376-056.3:373.2]:616.896
DOI <https://doi.org/10.32782/ip/92.1.31>
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Шостак О.О.,
orcid.org/0000-0002-9858-7940
канд. філол. наук,
доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені професора Т.І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету

Постановка проблеми в загальному вигляді. Дитячий аутизм на сьогодні розглядають не тільки як клінічну, але і як психолого-педагогічну проблему, що пов'язано з потребою суспільства в залученні в освітній простір тих категорій дітей, які раніше визнавали такими, що не підлягають навчанню. Це робить усе більш актуальним наукове обґрунтування й розробку методів корекційної роботи з дітьми з розладами аутистичного спектра (РАС). Отже, вирішення нагальної соціальної проблеми потребує спеціальних педагогічних технологій. Провідною проблемою роботи з дітьми із РАС є розвиток психомоторики, з яким пов'язані й комунікативні, і рухові, і сенсорні дисфункції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні проблеми розвитку дітей із РАС вивчали Г. Косарева [3], Я. Радько, О. Кисла [5] та ін. Питанню формування мовленнєвих функцій при аутистичних розладах присвячені праці К. Дубовик [1], Т. Коломоєць, В. Ворох [2], В. Майструк, О. Закусило [4], Скрипник Т., Лопатинська Н., Кострицька Т., Василевська А. [6] та ін. Науковці стверджують, що комунікативні проблеми при РАС є складнішими порівняно з такими при мовленнєвих розладах, позаяк порушення саме прагматичної сторони мовлення – характерна риса особи з аутизмом. Це підтверджує необхідність фокусування корекції не на формі мовлення, а на його функціональному призначенні.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Огляд літературних джерел із проблеми навчання й виховання дітей із РАС, вивчення досвіду практичної роботи в спеціальних дошкільних установах показали, що питання застосування терапевтичних методик і їх стимулюючого впливу на розвиток мовлення в дітей дошкільного віку з РАС дотепер залишилися недостатньо дослідженими.

Мета статті – з'ясувати значення терапевтичних методик для формування комунікативних навичок у дошкільників із РАС.

Виклад основного матеріалу. Лікувально-педагогічна підтримка дітей із РАС має інтегрований характер, охоплюючи фармакологічні, психологічні та педагогічні компоненти корекційного впливу. Водночас провідну роль у структурі допомоги відіграють саме психолого-педагогічні втручання, зорієнтовані на корекцію порушень розвитку та соціальної адаптації.

Серед науково й практично апробованих підходів, які продемонстрували ефективність у роботі з дітьми з РАС, найбільшого визнання набули такі методики, як прикладний аналіз поведінки (Applied Behavior Analysis, ABA), програма TEACCH, холдинг-терапія, методика «Son-Rise», модель розвитку міжособистісних стосунків (Relationship Development Intervention), підхід Floortime, а також різноманітні форми арттерапії та інші альтернативні методи.

Прикладний аналіз поведінки (ABA) вважається одним із найбільш науково обґрунтованих методів корекції аутизму, заснованим на принципах біхевіоризму й систематичного підкріплення бажаної поведінки. Цей підхід передбачає детальний аналіз поведінкових патернів дитини, їх декомпозицію на окремі елементи та поступове формування складних навичок через послідовне навчання. Ефективність ABA підтверджена численними дослідженнями, особливо при ранньому початку інтенсивної терапії (25–40 годин на тиждень).

Програма TEACCH фокусується на структуруванні освітнього середовища та адаптації навчальних завдань до особливостей когнітивного функціонування дітей із РАС. Ключовими елементами цього підходу є візуальна підтримка, чітке просторове та часове структурування діяльності, використання індивідуальних розкладів та предметних підказок. TEACCH особливо ефективний для дітей із вираженими труднощами в розумінні абстрактних інструкцій і плануванні власної діяльності.

Підхід DIR/Floortime ставить у центр корекційної роботи розвиток емоційних зв'язків та ініціативи дитини через ігрову взаємодію на її рівні розвитку. На відміну від директивних методів, Floortime передбачає врахування інтересів дитини, поступове розширення її емоційного діапазону та формування здатності до спільної уваги. Цей метод

особливо цінують за можливість залучення батьків як активних учасників терапевтичного процесу та розвиток природної мотивації дитини до соціальної взаємодії.

Особливу роль у виборі терапевтичної стратегії відіграє відповідність особистісних характеристик педагога (темперамент, стиль комунікації, емоційна стабільність) вимогам конкретної методики. Важливо також враховувати рівень його професійної підготовки, методичну обізнаність, а також практичну здатність адаптувати метод у межах індивідуального підходу до дитини з РАС.

Попри значну кількість існуючих терапевтичних напрямків і багатство традицій у сфері підтримки й розвитку дітей із РАС, до сьогодні не була розроблена універсальна й повністю уніфікована система, яка б дозволяла фахівцям застосовувати загальноприйнятий алгоритм психолого-педагогічного впливу з метою сприяння розвитку мовленнєвих здібностей у таких дітей. Серед визнаних корекційних підходів окреме місце посідають мовленнєві та психотерапевтичні напрями. Ці компоненти не функціонують як автономні стратегії, а мають бути інтегрованими в загальну систему багатовекторного впливу. Це пов'язано з тим, що незалежно від рівня функціонування дитини в межах аутистичного спектра, її розвиток характеризується комплексними порушеннями, які не можуть бути скориговані шляхом ізольованого впливу (наприклад, виключно логопедичною корекцією чи психотерапевтичним супроводом у випадку високофункціонального аутизму).

Традиційна логопедична робота, орієнтована на постановку звуків, розширення лексичного запасу чи формування граматично правильного мовлення, не є пріоритетною на початковому етапі корекційної роботи з дітьми з РАС. Багато з них здатні продукувати мовлення, однак при цьому не демонструють розуміння його функціонального призначення. Це означає, що фахівці мають спершу навчити дитину розуміти, що мовлення – це інструмент для впливу на оточення, вираження потреб та обміну інформацією. Наявність ехололій і стереотипних мовленнєвих кліше лише підтверджує, що мовлення використовується як самостимулююча поведінка, а не як засіб соціальної взаємодії. Саме тому сучасні біхевіоральні методики (як-от ABA) фокусуються на розвитку функціонального мовлення, яке має чітку мету й отримує відповідне підкріплення. Лише після того, як дитина усвідомить соціальну функцію мовлення, можна ефективно переходити до корекції його форми. Пріоритетним стає формування соціальної ініціативи, спільної уваги та здатності дотримуватися черговості в діалозі, що є фундаментом для повноцінного мовленнєвого розвитку. Таким чином, основна проблема не стільки в мовленні як такому,

скільки в глибинному дефіциті комунікативної компетентності.

Справжній прогрес у мовленнєвому розвитку можливий лише за умов формування здатності до міжособистісної взаємодії, розуміння сенсу комунікації як соціальної дії. Без цього мовлення втрачає свою функцію як засіб спілкування й перетворюється на формальну навичку. Варто також враховувати клінічні спостереження, які свідчать про те, що деякі діти з РАС після проведення логопедичного масажу язика за допомогою зондувальних технік починали імітувати подібні сенсорні відчуття шляхом маніпуляцій із предметами або руками, що, ймовірно, виконувало функцію самостимуляції.

Такі форми самостимулювальної поведінки можуть свідчити про особливості сенсорної обробки інформації в дітей із РАС та їхню потребу в певних тактильних відчуттях. Логопедичні втручання мають враховувати цей аспект і бути обережними щодо застосування інтенсивних сенсорних стимулів, які можуть призвести до фіксації на стереотипних діях замість розвитку функціонального мовлення. Важливо забезпечити баланс між сенсорною стимуляцією та формуванням комунікативної мотивації, щоб уникнути закріплення дисфункціональних патернів поведінки.

Ефективність логопедичної роботи з дітьми з РАС значно підвищується при інтеграції мовленнєвих вправ у природні соціальні контексти та емоційно значущі для дитини ситуації. Використання альтернативних систем комунікації (PECS, жестове мовлення, візуальна підтримка) може стати проміжним етапом на шляху до вербального спілкування або самостійним засобом комунікації за відсутності можливості розвитку усного мовлення. Комплексний підхід, що поєднує розвиток мовленнєвих навичок із соціально-емоційним навчанням, забезпечує найбільш стійкі й функціонально значущі результати корекційної роботи.

Зазначене не применшує важливість участі логопеда в мультидисциплінарній допомозі дітям з РАС, однак вказує на необхідність якісної трансформації логопедичної діяльності. Основна мета роботи при цьому полягає не лише в розвитку мовленнєвих функцій як таких, а у формуванні базових психічних структур, що забезпечують можливість комунікативної взаємодії.

Наявні на сьогодні корекційні напрями, підходи й методи можна групувати за різними критеріями. Один із них – позиція педагога стосовно дитини. За даним критерієм виокремлюють «жорсткі» (домінування фахівця над дитиною) та «м'які» (партнерська взаємодія) методи. Однак такий розподіл корекційних технік має дещо умовний характер. Стосовно методів директивного впливу (АВА та холдинг), а також методів структурованої терапії (TEACCH, корекція афективної сфери, сенсорна

інтеграція тощо) можна з певною вірогідністю казати про жорстку (або тверду) позицію педагога. Ні АВА, ні холдинг не можуть здійснюватися, якщо дитина не буде дотримуватися вимог педагога (батьків). Методи структурованої терапії, хоча й поступаються за рівнем директивності жорстким корекційним підходам, усе ж передбачають організацію навчального процесу в чітко регламентованих рамках.

Щодо більш ліберальних форм корекційного втручання, таких як анімалотерапія, арттерапія або методи, засновані на спонтанній грі, чітке визначення ступеня їхньої «м'якості» чи прийнятності для дитини з РАС є складним. Наприклад, комунікація з тваринами часто викликає в таких дітей позитивні емоції, і ця взаємодія не сприймається ними як частина терапевтичного процесу. Проте відомі випадки, коли на початкових етапах діти виявляють страх або тривогу щодо взаємодії з тваринами, тому налагодження контакту також потребує подолання внутрішнього опору. Аналогічна ситуація спостерігається і в разі застосування засобів мистецтва як терапевтичного інструмента.

В ігрових методах (методика «Son-Rise», модель розвитку міжособистісних стосунків (RDI) та методика «Міфне») ключовим орієнтиром є інтерес дитини, її внутрішня мотивація та спосіб сприймання навколишнього світу. Спеціаліст виступає не як керівник, а як уважний спостерігач і партнер у комунікації, що сприяє більш природному і м'якому входженню дитини в терапевтичну взаємодію. У межах цих підходів вивчення комунікативних сигналів дитини, її невербальних проявів та емоційних реакцій є підставою для побудови терапевтичної стратегії. Має свою специфіку й середовищний підхід, що поєднує структурованість ігрових методів із гнучкістю в організації розвивального простору.

Соціалізація дітей із РАС розглядається як ключовий аспект їх розвитку. Йдеться насамперед про створення умов для включення таких дітей у навчально-виховні та ігрові процеси серед однолітків. У випадку дошкільників доцільною є участь у спеціалізованих групах або в ЗДО, що функціонують за моделлю супроводу, який забезпечує нагляд із боку асистента чи помічника вихователя. Для школярів можливі різні освітні траєкторії: від навчання у спеціалізованих або інтегративних класах, до часткової чи повної інклюзії в ЗЗСО. У разі складного перебігу порушень розглядаються варіанти індивідуального навчання або навчання за екстернатною формою. Головною метою залишається поступова адаптація дитини до соціуму, розвиток здатності до взаємодії з іншими членами суспільства.

Вибір конкретної освітньої моделі завжди має ґрунтуватися на індивідуальній програмі розвитку (ІПР) дитини, враховуючи її когнітивний рівень,

ступінь соціальної та комунікативної компетентності. В умовах інклюзії вирішальну роль відіграє підготовка всього освітнього середовища, включаючи навчання педагогів і створення психологічно сприятливого клімату для прийняття дітей з ООП. Таким чином, варіативність освітніх траєкторій є необхідною для досягнення головної мети – формування максимальної життєвої компетентності та самостійності. Саме тому гнучкість системи освіти та її готовність до індивідуалізації є показником успішності впровадження інклюзивних принципів.

Висновки. Відтак допомога дитині з РАС є довготривалим процесом, який потребує послідовності, терпіння й чітко окресленої стратегії. Водночас навіть найменші досягнення в розвитку дитини мають надзвичайну цінність. Саме з них складається траєкторія поступового покращення якості життя, підвищення рівня автономії та формування здатності до усвідомленої участі в соціальному середовищі. Набуті в результаті корекційно-педагогічної роботи навички залишаються в дитини надовго, стаючи підґрунтям для подальшого розвитку та самореалізації. Зокрема, для формування комунікативних навичок у дітей із РАС доцільно використовувати терапевтичні методики, наприклад, АВА-терапію.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Дубовик К. В. Співвідношення між розладами мовленнєвого розвитку та руховими функціями у дітей із затримкою психічного розвитку та розладами спектра аутизму. *Архів психіатрії*. 2016. Т. 22. № 2. С. 133–134.
2. Коломоєць Т., Ворох В. Розвиток мовлення дітей із аутизмом сучасними дидактичними засобами. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. № 8. С. 27–40.
3. Косарева Г. М. Клінічні прояви, ознаки та симптоми раннього дитячого аутизму. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. пр.* 2012. Вип. 4 (47). С. 90–94.
4. Майструк В. М., Закусило О. Ю. Інноваційні підходи в логопедії: спецметодика розвитку мовлення у дітей з аутизмом. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 5. С. 810–819.
5. Радько Я. В., Кисла О. Ф. Корекційно-педагогічна допомога при аутизмі. *Молодий вчений*. 2020. № 3 (1). С. 122–125.
6. Скрипник Т., Лопатинська Н., Кострицька Т., Василевська А. Становлення комунікативно-мовленнєвої сфери у дітей дошкільного віку з аутизмом з опорою на методи «Сенсорна інтеграція Айрес» та «Сенсорна дієта». *Вісник Львівського університету. Серія: Психологічні науки*. 2022. Вип. 13. С. 152–160.

Дата першого надходження статті до видання: 17.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 20.04.2026

Наукове видання

ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Науковий журнал

Випуск 92

Том 1

Коректура • *Н. Ігнатова*

Комп'ютерна верстка • *Ю. Ковальчук*

Формат 60x84/8. Гарнітура Arimo.
Папір офсетний. Цифровий друк. Обл.-вид. арк. 37,46. Ум. друк. арк. 35,81.
Замов. № 0426/318. Наклад 100 прим.
Дата розміщення онлайн – 20.04.2026 р.
Дата друку – 27.04.2026 р.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
65101, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1
Телефон +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.